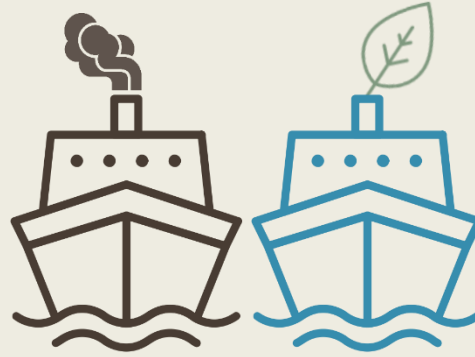

Klima som finansiell risiko i kommunen

*Torunn Brånå,
fagansvarlig for grønn finans
Kommunalbanken*

Overgangsrisiko: «stranded assets»
pga. nye krav og teknologier

Fysisk risiko: flom,
skred, ras,
havnivåstigning ...

Ansvarsrisiko: ansvar for
tilpasning, regress fra
forsikringselskapene

Kjøttprodusent må legge ned på grunn av flaum

Stadige oversvømmingar i og rundt fabrikklokala gjer det umogleg for det tradisjonsrike eldhuset på Evanger å halde fram drifta. – Trist, seier tillitsvald.

FLAUM: Flaum i oktober 2018 gjorde stor skade på fabrikk.
FOTO: KJELL JØRAN HANSEN / NRK

Stine Mari Velsvik
@stinevelsvik
Journalist

Publisert 6. feb. kl. 23:02

– Dette er kanskje den første bedrifta som faktisk får kjenne på dei klimautfordringane vi står over for, seier ordførar i Voss kommune, Hans Erik Ringkjøb.

Vet fortsatt ikke hvor mye flommen kostet

Seks uker etter ekstremværet «Synne» starta produksjonen hos Nordan på Moi opp i dag. Fabrikkene fikk omfattende skader og fortsatt er hundre ansatte permittert.

DAGEN DERPÅ: Mandag 7. desember var opprydninga etter ekstremværet «Synne» i gang. Administrerende direktør Tore Rasmussen vet ennå ikke hvor mye skadene kosta.

FOTO: GUNNAR MØRSUND / NRK

Eirin Larsen
@eirinar
Journalist

Øystein Ellingsen
@oyelling
Journalist

Publisert 18. jan. 2016 kl. 11:27

Artikkelen er
flere år
gammel.

– Det er nå seks uker siden flommen, og seks uker siden vi har produsert noe som helst. I dag kommer vi endelig i gang igjen, sier administrerende direktør Tore Rasmussen i Nordan.

DNB innfører klimakrav – nektet lån til firma som drev med engangsplast

Selskap som driver med engangsplast er ikke populære kunde største bank. NHO ønsker endringene velkommen.

RISIKABELT: Bedrifter som driver med engangsplast er ikke populære kunder for bank
FOTO: ELAINE THOMPSON / AP

Om ett år er disse forbudt

Engangsbestikk i plast, plasttallerkener, sugerør og q-tips skal bort. Regjeringen håper forbudet er på plass allerede om ett år.

Regjeringen håper dette vil bli siste sommeren med engangsbestikk i Norge.
FOTO: AJDUN TORSDALEN / NRK

Aud Darrud
Journalist

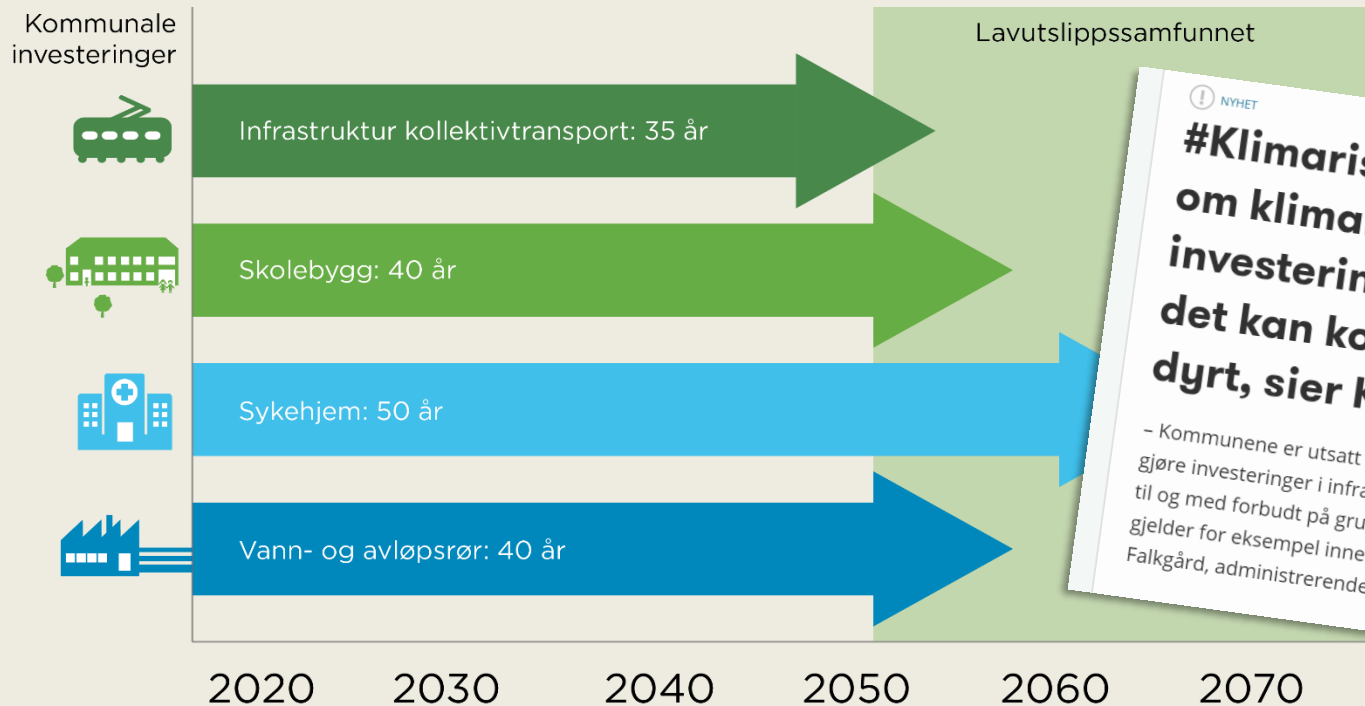

Joakim Reigstad
@joakimnrk
Journalist

Publisert i går kl. 18:58
Oppdatert for 3 timer siden

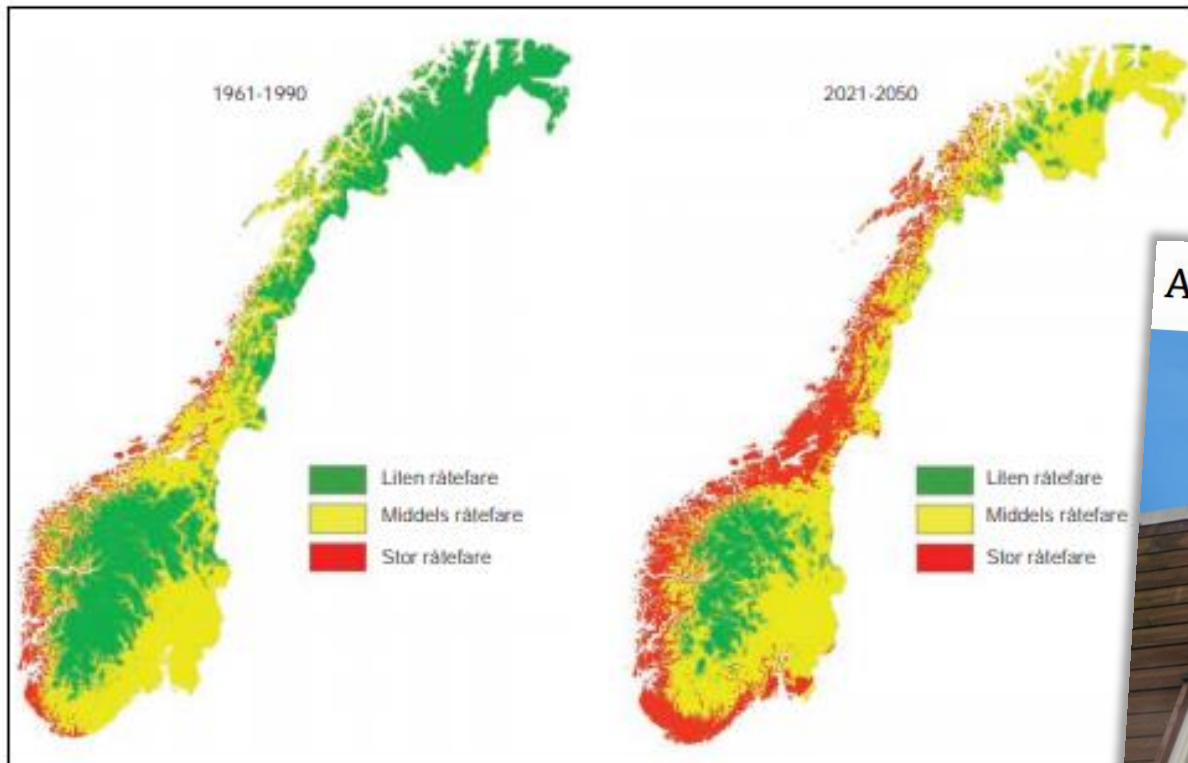
Kommunene gjør langsiktige (og dyre!) investeringer i bygg og infrastruktur

NYHET

#Klimarisiko: - Statens krav om klimariktige investeringer er for svake, det kan koste kommunene dyrt, sier Kristine Falkgård

- Kommunene er utsatt for overgangsrisiko fordi de risikerer å gjøre investeringer i infrastruktur som kan bli dyrere å bruke eller til og med forbudt på grunn av strengere klimapolitikk. Dette gjelder for eksempel innen avfallshåndtering, sier Kristine Falkgård, administrerende direktør i Kommunalbanken.

Figur 3.6 Bygninger – beregnet råtefare

Kilde: Lisøe, K.R. og Kvende, T.: Klimatilpasning av bygninger, SINTEF Byggeforsk, Oslo 2007

Advarer mot råte i moderne nybygg

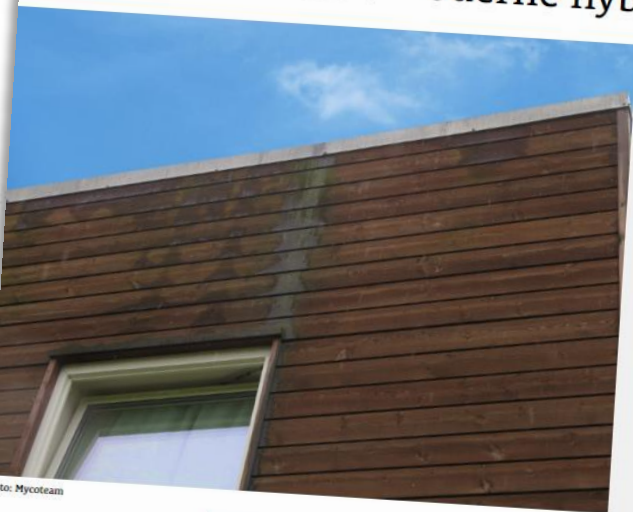
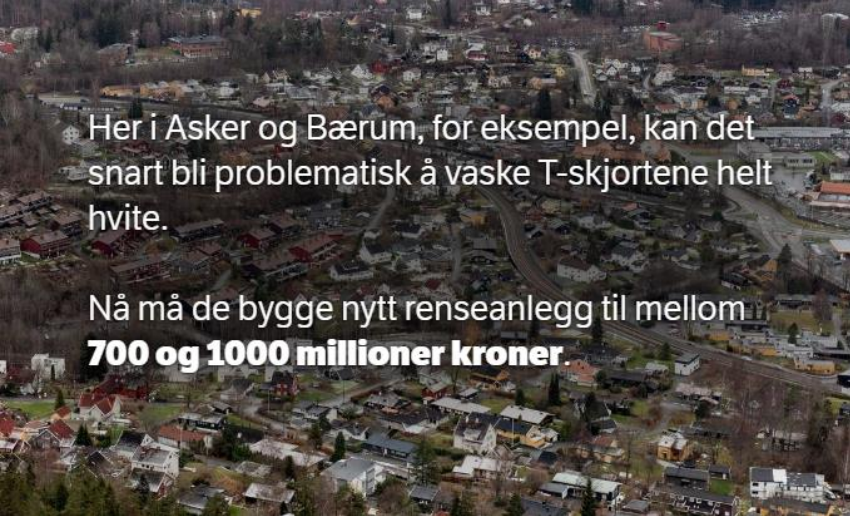

Foto: Mycoteam

Publisert: 31.01.2017 13:55. Sist endret: 31.01.2017 14:58.

Fukt- og råterådgiveren Mycoteam mener nye norske hus ikke tåler vær og vind like godt som eldre bygninger, og at enkelte nybygg kan begynne å råtne allerede etter tre til fem år.

Her i Asker og Bærum, for eksempel, kan det snart bli problematisk å vaske T-skjortene helt hvite.

Nå må de bygge nytt rensanlegg til mellom **700 og 1000 millioner kroner.**

“ Jeg tror ikke folk er klar over at dette skjer. De bare forventer å få rent vann i springen.

JON MOBRÅTEN, ASKER OG BÆRUM VANNVERK

Tabell 3.3 Skadeomfang fra ekstremværet Frida, Nedre Eiker

Skader på kommunal vei, vann og avløp	Ca. 20 millioner kroner: 17,5 innen selvkostområdet vann og avløp og 2,5 utenfor selvkostområdet knyttet til kommunale veier, bekker og overflatevann. Skade på kommunens eierandel av skogsbilveier, stier og løyper er beregnet til ca. 1 million kroner.
Skader på kommunale eiendommer	Ca. 25 millioner kroner.
Merkostnader for kommunen til gjenoppbygning	Ca. 12 millioner kroner.
Gjenanskaffelser av tapt inventar og utstyr (kommunalt)	Ca. 7 millioner kroner.
Skade på privat eiendom	Totalt antall anmeldte skader fra ekstremværet Frida i Nedre Eiker var i 2013 oppe i 1024, med et samlet utbetalt og gjenstående beløp på ca. 242 millioner kroner. I tillegg kommer utbetalinger fra Statens Naturskadefond.

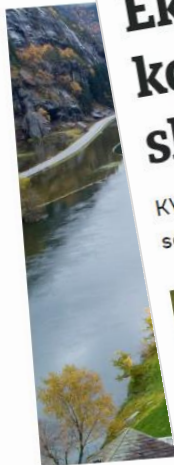
Kilde: Rapport om Nedre Eiker kommunes håndtering av flommen Frida 6.-7. august 2012 (Nedre Eiker Kommune, 2013).

Vil ha kommunene til å punge ut for flomskader

Forsikringsselskap vil nekte å betale for skader på hus som orientert
blir rammet av flom. De mener...

Ektepar mista hus i flom to ganger: Nå krangler kommunen og forsikringsselskapet om sluttregninga

KVAM (NRK): Forsikringsselskapet satte foten ned og saksøkte kommunen som tillot utbyggingen. Onsdag startet ankesaken mellom partene.

SANDVIN I ODDA: Huset ble tvunget til å flytte. Bildet er fra før flommen. FOTO: ARVID AGA

– Forsikringsselskapet
Når de sa at
det ikke var
Thoresen

ØDELAGT AV FLOMMEN: Gjensidige mener Nord-Fron kommune ikke burde gitt huseierne Helge og Unni Tove Hansen tillatelse til å bygge opp igjen huset sitt på den flomutsatte tomta. Her er det nesten nybygde huset som ble ødelagt av flommen i 2013. FOTO: HÅKON MOSVOLD LARSEN/NTB SCANPIX

Sigrid Havig Berge
Journalist

Hans Andreas Solbakken
@hanssolbakken
Journalist

Publisert 8. mai kl. 21:16
Oppdatert 9. mai kl. 11:17

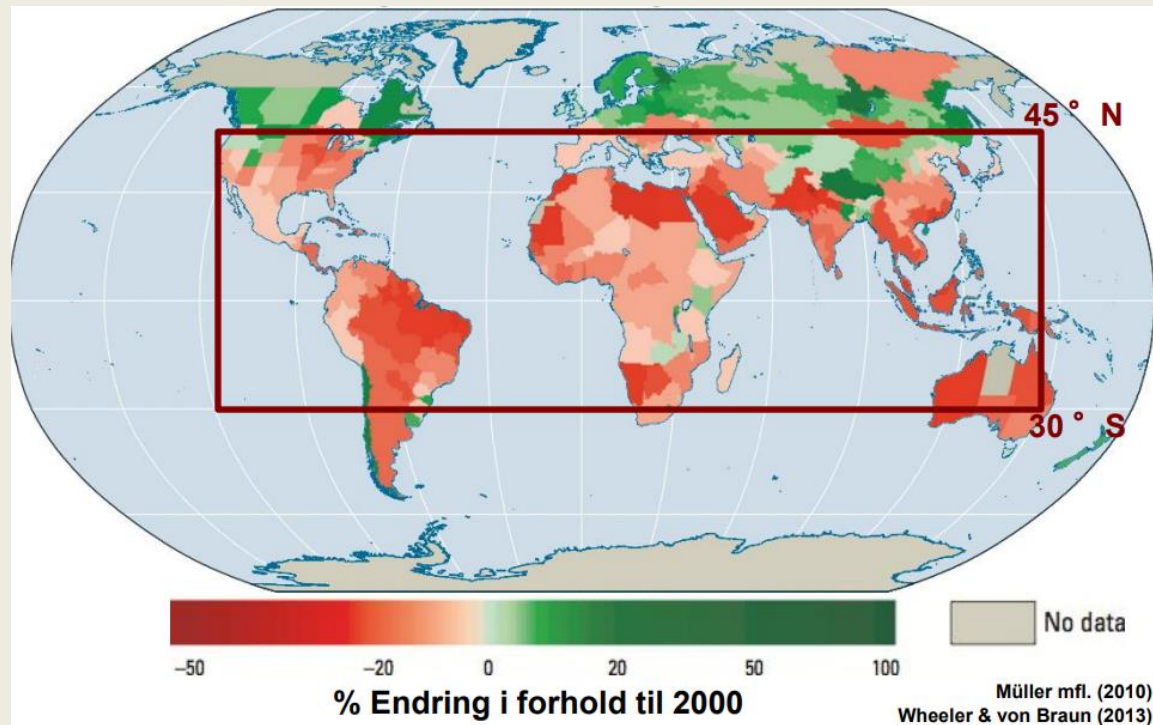
Flomskade «der

Nord-Fron kommune er interessant: Flomutsatte områder?

neder siden

Klimarisiko kommer også utenfra...

Modellert endring i matproduksjon i 2050 pga. endring i nedbør og temperatur

Hvordan jobber KBN med klimarisiko?

1) Grønne lån til «klimariktige» investeringer

2) Kunnskapsdeling om kommunenes klimarisiko

HVA ER KLIMARISIKO?

Bla nedover for en innføring i klimarisiko, eller skriv inn navnet på kommunen din i feltet til høyre for å se hvordan klimaendringer, klimapolitikk og teknologiutvikling kan utgjøre en finansiell risiko lokalt.

LES MER

HVORDAN KAN DIN KOMMUNE JOBBE MED KLIMARISIKO?

STAVA

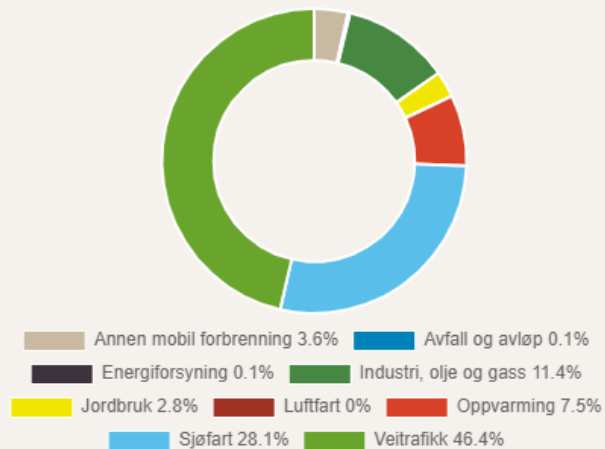

Stavanger

KLIMARISIKO I STAVANGER

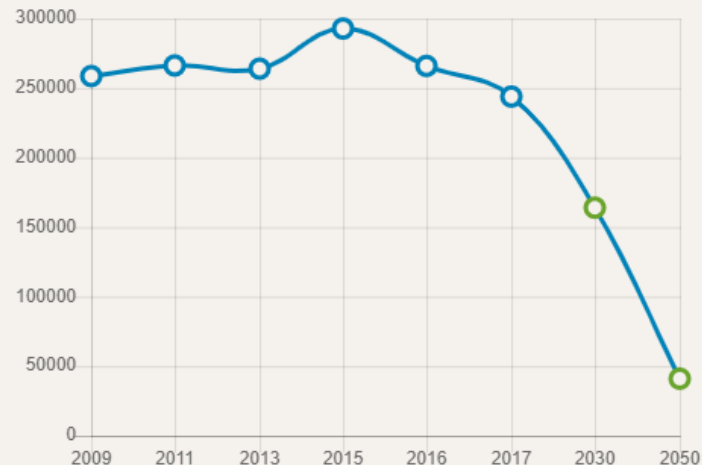
Hvordan kan ulike former for klimarisiko påvirke Stavanger? Denne siden inneholder informasjon om klimagassutslipp i kommunen, en profil over sannsynlige klimaendringer i fylket, en oversikt over hvordan viktige næringer i kommunen kan være eksponert for klimarisiko og en lærings sirkel som gir innspill til hvordan man kan jobbe med å kartlegge kommunens klimarisiko og ta hensyn til dette i de viktige beslutningsprosessene.

KLIMAGASSUTSLIPP I STAVANGER

FORDELING AV KLIMAGASSUTSLIPP: HVOR TRYKKER SKOEN?

Dagens klimagassutslipp i en kommune gir en indikator på hvor utslippskuttene kan skje. Grafen viser klimagassutslipp i Stavanger, 2017, fordelt på utslippskilder. Tallene i begge grafene er hentet fra [kommunefordelt utslippstatistikk](#) hos Miljødirektoratet.

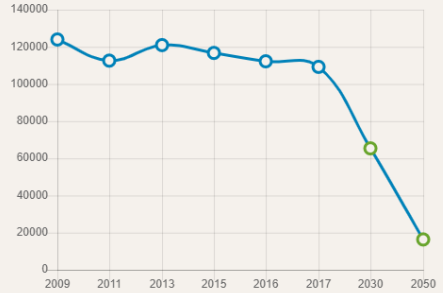
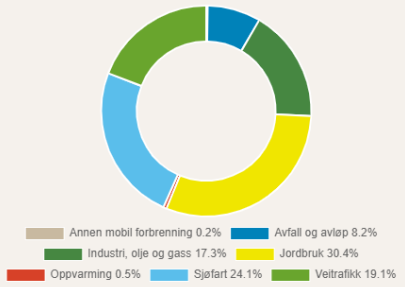

HISTORISKE UTSLIPP OG UTSLIPPSMÅL (TONN CO2)

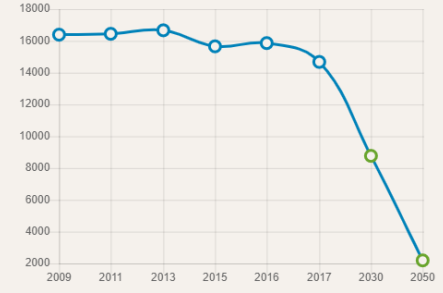
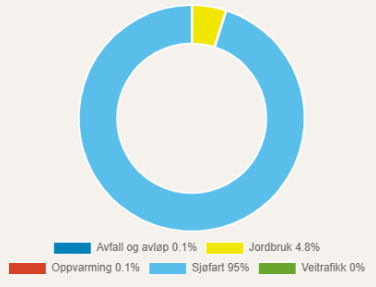
Klimagassutslipp i Stavanger de siste årene, samt utslippsmål for 2030 og 2050 forutsatt at kommunen skal oppfylle sin del av nasjonale mål. Grafene er ikke justert for opptak av CO2 i skog, dyrket mark og annen arealbruk. Miljødirektoratet har en [egen statistikk](#) for arealbruk.

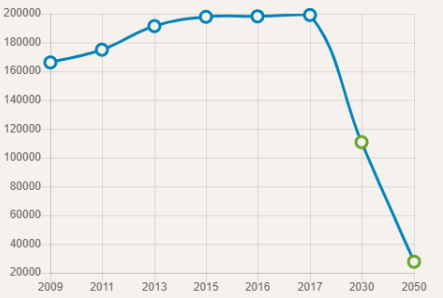
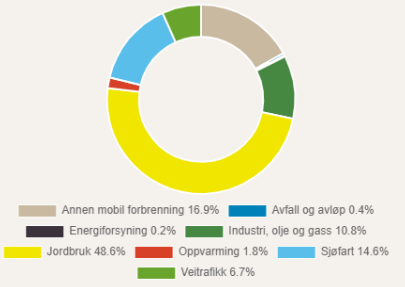
KLIMAGASSUTSLIPP I EIGERSUND

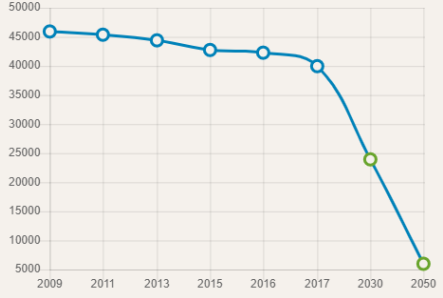
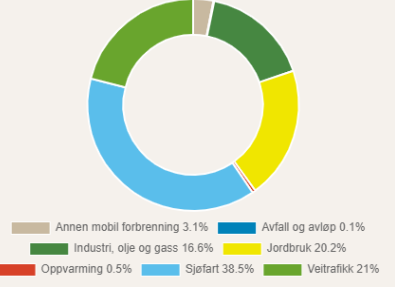
KLIMAGASSUTSLIPP I UTSIRA

KLIMAGASSUTSLIPP I HÅ

KLIMAGASSUTSLIPP I SOKNDAL

FRAMTIDENS KLIMA I ROGALAND

Hva slags klimaendringer kan vi vente oss? Denne klimaprofilen oppsummerer hvilke konkrete utslag klimaendringene kan gi i Rogaland fram mot slutten av århundret. Profilen er basert på et scenario der de globale klimagassutslippene fortsetter i samme takt som de har gjort de siste tiårene. Klimaprofilen er utarbeidet av Norsk Klimaservicesenter.

[Du finner hele klimaprofilen på www.klimaservicesenter.no](http://www.klimaservicesenter.no)

HVORDAN KAN KLIMARISIKO RAMME NÆRINGER SOM ER VIKTIGE FOR STAVANGER?

Skatteinntekter fra innbyggerne utgjør en viktig del av kommunens budsjett. Derfor er kommunene avhengige av at næringslivet i minst mulig grad rammes av klimaendringene (fysisk klimarisiko) og samtidig klarer seg godt i overgangen til et lavutslippssamfunn. Oversikten nedenfor har vi listet opp de næringene som sysselsetter flest personer og som mener kan bli berørt av klimarisiko. Spørsmålene i tabellen er ment som utgangspunkt for dialog med det lokale næringslivet. Vi har forsøkt å indikere alvorlighetsgraden på risikoenivå, men anbefaler at man gjør en egen vurdering av alvorlighetsgraden i den aktuelle konteksten.

Utvalget er basert på SSBs statistikk over sysselsetting i Stavanger (2019) og rapporten mer om hvordan vi har plukket ut næringene i [metodenotatet](#).

Utvinning av råolje og naturgass

Varehandel

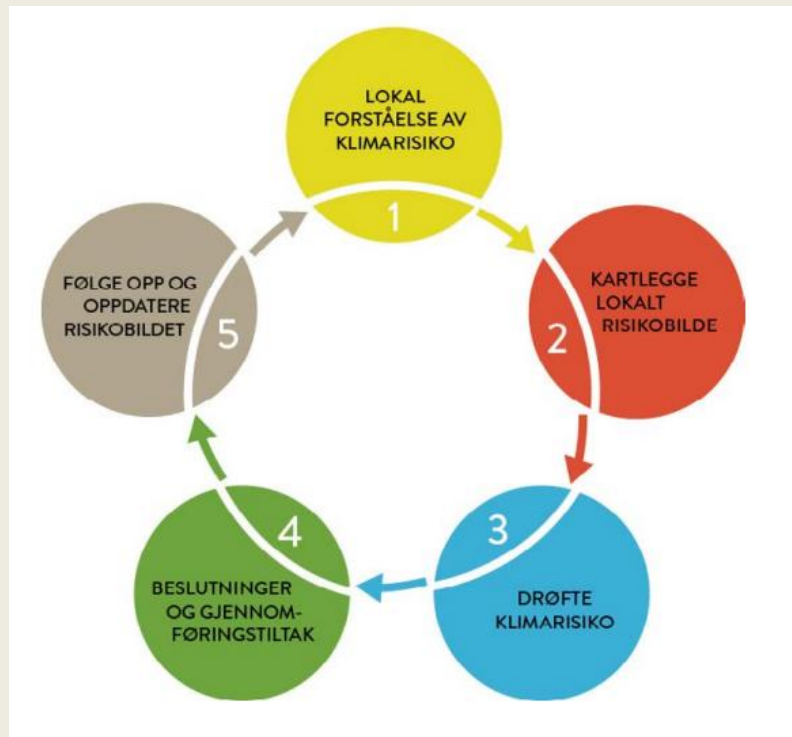
Tjenester til bergverk og utvinning

Landtransport og rørtransport

Utvinning av råolje og naturgass

● Høy risiko ● Medium risiko ● Noe risiko

Fysisk risiko		Overgangsrisiko	
Risiko	Konsekvenser	Risiko	Konsekvenser
● Ekstremvær (skade og tilpasning) / skade og tilpasning	Hva innebærer økning av ekstremvær, f.eks. tørke, ekstrem nedbør, flom eller havnivåstigning for konstruksjon og drift av onshore- og offshore installasjoner?	● Lavere aktivitet	Hva vil det bety dersom aktiviteten i olje- og gassnæringen blir lavere pga. regulering, karbonprising eller lav etterspørsel?
		● Utfasing av utvinning	Hva vil det innebære hvis utfasing av olje- og gassvirksomheten over de neste 30 årene blir det mest sannsynlige scenarioet?

Grønne lån: lån med 0,1 prosent rabatt til klima- og miljøinvesteringer i kommunene

Takk for meg!

tob@kommunalbanken.no
@torunnbrana

